

У той же час необхідність активізації економічної співпраці України має бути обґрунтована, в першу чергу, раціональністю й доречністю. Нормативне регулювання цього процесу не повинно мати фрагментарного характеру.

Правова регламентація економічної співпраці зобов'язана елімінувати явище «фата-моргана» в даній сфері відносин. Україні необхідно визначити свої можливості й бажання, перспективу і реальність та приступити до формування правових основ, що визначають модель її міжнародної економічної інтеграції.

В. М. Черешнюк

асистент кафедри цивільного
та трудового права юридичного
факультету КНЕУ

ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІЛЬНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ КАПІТАЛІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Свобода пересування капіталу поряд із свободою пересування осіб, товарів і послуг є однією із основ, які уможливають функціонування та існування внутрішнього ринку. Під поняттям «вільний обіг капіталів» розуміють дві зовсім різних свободи, які мають різне правове положення в Договорі про заснування Європейського Співтовариства. З одного боку під вільним обігом капіталів розуміють односторонній перехід вартості з однієї країни-члена до іншої країни-члена (стаття 56) [4, С. 553]. З іншого боку, під цим поняттям розуміють «свободу платіжного обороту», врегульовану статтею 106 Договору про заснування Європейського Співтовариства.

Про власне вільний обіг капіталів за статтею 56 Договору про заснування ЄС йдеться лише тоді, коли переміщення капіталу не пов'язане із здійсненням інших свобод, у тому числі із зустрічною дією за договором купівлі-продажу чи наданням послуг.

Основним положенням щодо вільного руху капіталів є ст. 56—58 Договору про заснування Європейського Співтовариства. Ст. 56 визначає гарантії, що існують для вільного руху капіталу і платежів не тільки між країнами-членами, а також між країнами Євросоюзу і третіми державами. Однак така гарантія є умовною, оскільки підпадає під обмеження відповідно до ст. 57—58 [1, С. 182].

У рамках даної роботи питання про вільний обіг капіталів буде розглянуто в двох аспектах: внутрішньому (вільний обіг капі-

талів між країнами-членами ЄС) та зовнішньому (вільний рух капіталів між країнами-членами і країнами-нечленами ЄС).

Вільний рух капіталів між країнами — членами ЄС регулюється ст. 58 Договору про заснування Європейського Співтовариства. У цій статті встановлюються засади, на яких країни ЄС можуть обмежувати вільний рух капіталів між собою. Країни Співтовариства запроваджують обмеження через податкове законодавство для платників податків, що знаходяться у різному становищі щодо місця проживання або місця, куди інвестується капітал. Здається, це дозволяє будь-якій країні-члену розробити нові податкові закони, що обмежують вільний рух капіталу для нерезидентів, які вкладають свій капітал до цієї країни, або для резидентів, що мають намір інвестувати капітал до іншої країни ЄС. Однак країни Співтовариства прийняли необов'язкову декларацію № 7 як додаток до Договору про заснування Європейського Співтовариства, що обмежило повноваження країн-членів правом залишати будь-які податкові закони, що існували наприкінці 1993р. Держави-члени заявили про намір не приймати нове податкове законодавство, яке буде погіршувати стан речей у даній галузі [2, С. 460—461].

Згідно ст. 58 країни ЄС мають право «вживати усіх необхідних заходів, щоб не допускати порушень національних законів і актів виконавчої влади, особливо в галузі оподаткування і ретельного контролю за діяльністю фінансових установ, або встановлювати процедури декларування даних про рух капіталів для адміністративних і статистичних цілей, або здійснювати заходи, які є виправданими з точки зору публічного порядку чи державної безпеки».

У ст. 58 (п. 2) зберігаються усі обмеження на право облаштування, які сумісні з Договором про ЄС (ст. 43 (п. 2), з іншого боку, надає право здійснювати діяльність як самостійно працюючому або як власнику чи менеджеру компанії на умовах, встановлених для громадян країни, де таке облаштування має місце «без шкоди для положення розділу капіталу»). Такі обмеження містять виняток у випадку, коли діяльність стосується виконання офіційних повноважень, а також дозволені обмеження на основі ст. 30, відповідно до якої можна вживати спеціальних заходів щодо іноземних громадян, враховуючи громадський порядок, державну безпеку та захист здоров'я людей. Будь-які кроки або процедури, обгрунтовані країною-членом згідно ст. 58 (п. 2), повинні відповідати вищезазначеним вимогам.

Важливим кроком на шляху до усунення бар'єрів у обігу капіталів стало введення Євро [3, С. 316].

Важливе місце в праві ЄС займає також регулювання вільного руху капіталів між країнами-членами і країнами-нечленами ЄС. Незважаючи на те, що у ст. 56 існує симетрія у підходах щодо вільного руху капіталів у межах і поза межами ЄС, ясно, що цей рух поза межами ЄС підпадає під значно більші обмеження, ніж у межах Союзу, і на даному етапі не може викликати прямої дії у національному законодавстві. Ст. 57 дозволяє зберегти у праві Співтовариства або країн ЄС будь-які заходи, що існували на 31 грудня 1993 року і обмежували рух капіталу до або із третіх країн, включаючи прямі інвестиції (у нерухоме майно включно), заснування, надання фінансових послуг або допуск цінних паперів на ринки капіталів. Мандат, наданий Раді для усунення цих обмежень згідно права Співтовариства, є слабким. Вільний рух капіталу між країнами ЄС і третіми державами все ще залишається «метою», якої Рада намагатиметься досягти у «якнайбільшому обсязі». Рада кваліфікованою більшістю впроваджує вільний рух у цьому контексті і одностайно — якщо вона прагне зробити «крок назад».

Згідно ст. 59 Договору про заснування Європейського Співтовариства Раді дозволяються кваліфікованою більшістю короткострокові кроки назад. Такі заходи не можуть тривати довше ніж шість місяців і повинні бути чітко пов'язані з подоланням значних труднощів у діяльності економічного і монетарного союзу, викликаних рухом капіталів до або із третіх країн.

Ст. 60 (п. 1) дозволяє Раді забороняти або обмежувати вільний рух капіталу чи платежів між Співтовариством і третьою державою як частину економічних санкцій. Ця ж стаття (п. 2) дає можливість країнам-членам вживати односторонніх заходів, поки Рада не впровадила колективної акції у зв'язку з серйозними політичними причинами і у разі необхідності. Кваліфікованою більшістю Рада може вносити зміни або відмінити такі односторонні дії проти третіх держав.

Насамкінець слід зазначити, що на рух капіталу значною мірою впливає гармонізація податкового законодавства. Поки у країнах ЄС існують різні податкові закони щодо руху капіталів із боку підприємств залишається стимул, відмінний від тих, що пов'язані з ефективним розміщенням ресурсів на спільному ринку.

Література

1. *Алан Тамм* Право Європейського Союзу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Переклад з англійської. К.: «Абрис», 1998, — 424 с.

2. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С. Ю. Кашкина. — М.: Юристъ, 2003. — 925 с.

3. Europarecht von Rudolf Streinz. Schwerpunkte. — 5. neubearb. Aufl.: Heidelberg: Mueller, 2001. 670 s.

4. Fischer, Peter; Europarecht: einschliesslich des Rechtes supranationalen Organisationen / von Peter Fischer und Heribert Franz Koeck. — 3. durchges. und erw. Aufl. — Wien: Linde, 1997. 939 s.

І. Б. Черкаський

професор кафедри стратегії
Національної академії оборони
України, д-р воен. наук

В. В. Юрчук

докторант Національної академії оборони
України, канд. екон. наук

Е. Б. Новіков

ад'юнкт Національної академії оборони
України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Аналіз стану інтеграції України у воєнно-економічне співробітництво країн-членів НАТО, законодавчого забезпечення цього процесу, реалізації Плану дій Україна-НАТО свідчить, що, незважаючи на затвердження всіма гілками влади курсу на євроатлантичну інтеграцію, здійснення цієї діяльності у сфері воєнно-економічного співробітництва не відповідає прийнятим стратегічним рішенням. Тому існує необхідність планування та здійснення певних заходів в оборонно-економічній сфері України щодо інтеграції в євроатлантичні структури, що не передбачалися раніше, але мають бути передбачені Цільовими планами Україна-НАТО на наступні роки.

А. Щодо досягнення цілі І.2.5 — проведення реформ оборонної економіки для досягнення мети України щодо інтеграції в євроатлантичні структури:

1. Організація спільних наукових досліджень вченими України і країн-членів та партнерів НАТО процесів трансформації оборонно-промислового комплексу (ОПК) країн-партнерів НАТО з метою інтеграції в євроатлантичні структури та розробка пропозицій щодо законодавчого та інституційного забезпечення інтегрування України у міжнародне воєнно-економічне співробітництво країн НАТО.

2. Проведення додаткових маркетингових досліджень та (з урахуванням планів Уряду стосовно реструктуризації економіки,